

## Akadeemizen Karjal-Seuran histouriedu kaunistelii tevoks on päässyh ilmah

◆ Pertti Lampi ◆

**K**arjalazel järjestöalovehel on monenmostu toimijua. Eräs kummallizimmis yhtistyksis on Akadeemizen Karjal-Seuran perindehyhtistys. Se on vastevai jullannuh tevoksen AKS:n tie – Akateemine Karjal-Seuru izänmuun da heimoideologien aziel (AKS:n tie – Akateeminen Karjala-Seura izänmaan ja heimoaатteen asialla, Hämeenlinna 2011). Tevokses ”arvostetut histourientutkijat” sellitetäh AKS:n olemustu da toimindua...” Hyö tottu toven sellitetäh, a ylen yksipuolizesti. Kirjuttajat jätetäh tarkoituksel kerdomattah tämän liikkeen histourieh liittijii tärgevimmii dieloloi. Mieleh juohtuu erähän germančan histouriitukijan kirjutettu läs 700-sivuhine samanmieline tevoks, kuduan luvun 1970-luvul. Täs kniigasgi kai lähteviittehin la tovestettih, ku juudalazien kanzantapandan todevuttajat oldih nevvostoliittolazet.

**UVVEN** AKS-kniigan piäntirigu on se, ku hos liikeh oli radikualu da peräoigelistolazekse sanottu, izänmuallizus da luja muanpuolistusruado enne kaikkie talvivoinan iel korvatah sen pahat ruavot. Tämä perustelu on ylen tyhjy. Germuanien natsistat da Nevvostoliiton kommunistat oldih sezo ylen kanzallismielizii, sijoitettih äijy varoi muanpuolistukseh, militarizoitih kogo yhteiskundu da vojuittih innokkahasti kui oman muan puolistamizekse, mugai enne kaikkie hyökkävyssovis. Yhtelläh ni ken kriitielline histourientutkii ei sano varmah nämis mualois, muis mualois pagizemattahgi, ku rajattoman pahat ruavot voidas korvata aktiivizel muanpuolistusruavol libo izänmuallizuvvel. Toine tevoksen perusväiteh on se, ku AKS yhtenästi Suomen kanzua. Kniigas tottu mainitah natsistoin da muijen jyrkiä kan-



Troitsan konnun kylätie jatkovoinan aigah (Kuva: Puolustusvoimien kuvakeskus)

dua ezittänyzien germančoin järjestöloin käytetty terminu ”kanzankogonazus”, a yhtelläh ei sellitetä, midä se tarkoittau käytändös. Sehäi ei tarkoita omatahtostu yhtehisty ruaduo libo kanzalazyhteiskundua, vaiku natsistoin da kommunistoin ajettuu pakollistu yhtenäzitty, kus heile vihanielizet rahvahat kui toizinajattelijat, toizet puolovehet da vahingolizet vähembistöt on hävitetty.

**ON** tovelleh igävy dielo, ku kirjuttajat väheksitäh liikkeen demokraatienvastazuttu da pyrgimysty diktatuurah dai lähästy yhtehisty ruaduo natsistoin kel. Kirjutuksis pietäh pienenny dielonnu monilugusten AKS:n jäsenien ozanottuo vallankuabavuksien planiiruičendah da Mäntsälän vastahnouzu, Suomen kanzalazien da kai endizen presidentan kuabavuksih, suorih vähembistölöin ahtistelemizih da vihapropagandah dai viharuadoioh nuaburikanzoi kohtah. Kommunismanvastazus on sezo kai pahat ruavot pyhittäi argumentu. Lugijoile ei yhtelläh kerrota kaikkie dieloloih kuulujua. On tozi ku suomlasten enemistö kui AKS:gi vastustettih kommunistudiktatuurua. Kirjuttajat ei yhtelläh tahtota pal’lastua lugijoile, ku AKS:n johto ei ni hyväksynyh nygöi ičestäh selvii päivänlaskupuolen vällyzii kui yhtistymisvällytty, ammattiliittoloi,

liberualoi da huralistopuolovehii, parlumentua, ylehisty da yhtelästy iänioigevuttu eigo opastunduvellallizuszakonua.

**EI OLE YKSISAMA MITTUMUA TIEDUO LEVITETÄH SUOMEN DA KARJALAN HISTOURIES**

**SEN** tevoksen kirjuttajat yksikai tunnustetah, yhtelläh rivilöin välis, ku Suur-Suomi oli ebärealine huaveh. Kogonah vaikastutah sit, ku AKS:n johtohengilö **Vilho Helanen** dai moni muu kannatettih lämbimästi Hitleran Uuttu Jeuroppua. Helanen da moni muu aktivistu oldih i hommuamas natsistoin vastinehtu Kuusizen Terijoen hallituksele m.s. Vällän Suomen hallitustu dai germančumielisty vasturinduliikehty kezäl da sygyzyl 1944. On kebju duumaija mi olis olluh AKS:n da sen jäsenilöin rouli, ku natsistat oldas voitettu soda libo vallattu mua. Liikehty oldas käytetty hyväkse Suomen da Päivännouzu-Karjalan ”uvves-

sahorganizuičendois” libo toizinajattelijoin, juudalazien, čiganoin dai venälazien ahtistelendois da karkotuksis Germuanien vallatuile alovehile.

**KARJALAZIEN** kannal tärgevindy on yhtelläh se, ku kogo AKS:n historii da sen jäsenien ajettu valloituspoliitiekku dai pluanat Päivännouzu-Karjalah näh, ozutetah kiistämättäh sen, ku karjalan kieli da kul’tuuru oldas hävitetty Suomes da Karjalas vägi terväh. Ei ole yksisama mittumua tieduo levitetäh Suomen da Karjalan histouries. Natsistumielizen AKS:n rehabilitoindu-tevos da mennyöh muailmah kuulunuon istin yli-igäzen heimoideologien hengihkiännytysyritykset vahingoitetah pahoi meijän kielen da kul’tuuran elvytysty da lizätäh ebätiedozuttu da hajuondua karjalasjärjestölöis dai karjalasten keskes. Tämänkaldaine liikehtimine innostau elvytyksen vastustajii, kudamii on muitengi ihan tarbeheksi. Karjalasten voimat pidäy keskittiä yhteisruadoh da jättiä mennyzyön kaunistelu niilöile, kuduat tahtotah čomendella histouriedu da eliä suarnumuailmas. ■



Uttöjärvi (Kuva: Puolustusvoimien kuvakeskus)

**KARJALASTEN VOIMAT PIDÄY KESKITTÄ YHTEISRUADOH DA JÄTTIÄ MENNYZYÖN KAUNISTELU NIILÖILE, KUDUAT TAHTOTAH ČOMENDELLA HISTOURIEDU DA ELIÄ SUARNUMUAILMAS**

### TÄS NOUMERAS:

Akadeemizen Karjal-Seuran histouriedu kaunistelii tevoks on päässyh ilmah

Suomen pravoslaunoi kirikkö da karjalankielizet

Suojärves uuvet histouriikriigat

Livvinkarjalan kielioppi – vuotettu nygylivvin opas suomekse



MARIA KÄHÄRI

Nevvottelut karjalan kielen stuatusan parandamizes ollah iestyty

Kariela šana -lehellä tädy 15 vuotta



Opastus- da kul’tuuruministerstvan raha-abu lapsien da nuorien toimindah

Muamankielen vaihtamine

Mielykiinnittäi diplomruado

Jeuropan nevvoston rekomendatsiet kanzallizien vähembistölöin statukses Suomes

Eldia-Tutkimusprojektu andau tazapuolistu tutkimustieduo karjalan kieles

Tazavallan presidentan valličendu 2012

”Kondienpoigu on voimatoi”

SAARAN KUASKUT DA STARINAT:

”Kunne sovitatah lapset”

## Suomen pravoslaunoi kirikkö da karjalankielizet

Karjalankielizien identitietan kulmukivet ollah karjalan kieli, karjalaine kul'tuuru (välläh ellendäjen) da pravoslaunoi viero. Pravoslaunoi prihodat ollah oldu enne kaikkie voien jälles karjalankielizien turvupaikkoi, kudamis on voidu käyttöä omua kiöldy da jatkua karjalazii perindehii. Ei ole kummu, ku suurin vuitti mejän muan pravoslaunoi ristikanzois on olluh ainos karjalazii. Kirikön johto da suurekse ozakse i pappilisto ajettih yhtelläh ainos 1990-luvule suate toizenlastu poliitiekkuu. Keskitetyn yhtenäzvaldivoidealän huippukavvennu 1920-da 1930-luguloil sezo karjalazis pravoslaunoiis ruvettih luadimah ”putin yleissuomalazii”. Silloine kirikön johto myödüili tädä Akateemizen Karjal-Seuran ajettuu poliitiekkuu. Rodih ellendys suomalaisne pravoslavii. Enne kaikkie karjalazii pravoslaunoi painostettih vaihtamah heijän igivahnat ristimä- da sugunimet suomalaiskise da unohtamah oma kieli da vahnat perindehet. Moni taibui muutoksih, a suurin vuitti ei hyväksynyh pakkosuomalastamistu.

Jeuropan ololoin piästyy vällä 1990-luvul suomalaises yhteiskunnas dai pravoslaunoiis kirikös dogadittih vähembistölöin olemasolo. Yhtelaigua ven'ankielizienke ruvettih ottamah huomiovoh koltansaamelazet kirikön toimindas. Muasmuahmuuton lizävvyjes moni etnine ryhmy sai oigevuksen pidiä omii kerähmöi. Nämii ryhmi ollah ezim. rumiinielazet, koptat da eritrealazet. Tänäpiän vähembistön oigevuksii ei enemyölleh panna ebäiltävikse. Karjalazet ollah ainovo poikkevus. Vuozikymmenii vahnat suomalaisopastukset vaikutetah ielleh. Muga erähät prihodois ruadajat (ei papit) da toimijat ollah puaksuh opastettu allekirjuttanutugi, što ”pravoslaunoi kirikkö ei ole karjal-kerho”, ku olen ezitännyh toivomuksen karjalan kielen käyttämizes nygösty enämbi sluužbois. Samoin hengilöin mieles on ičestäh ihan selvy, ku viron libo ruočin kiöldy käytetäh sluužbois, hos paikal ei olis ni yhty niilöin kielilöin pagizijua. Ku tämänmoizii nägökandoi on i muis prihodois, kui varuan, karjalankielizen vähembistön oigevuot ei todevuta kirikön käytändön ruavos, hos kirikön johto da pappilisto tietäväne ollah i karjalasten puolel.

Luonnollizesti on ylen hyvä, gu enne kaikkie Päivännouzu-Suomes pietäh karjalankielizii liturgiiloi silloi-toiči, a tilandeh vois olla äijiä parembigi. Suurin viga on iče karjalankielizis. Olemmo liijan varačut vuadimah mejän omii oigevuksii. Mejän pidäy iče aktivoijakseh, da terväh. Ku vai ezittäzimmö voimakkahasti da monen hengilön väil mejän omis prihodois hos sen, gu karjalua käytetäh ehki vähän verran sluužbois da muis prihodan tapahtumis, varmah muga ruattas. Kaikes huolimattah se olis hyvä algu. Kiännettylöi tekstoi yhtelläh on, m.m. Uuzi Sana da Psaltiri. Karjalankieline liturgiigi tulou terväh valmehekse. Ku karjalazet vaiku harjavutah kuulemah da käyttämäh heijän omua kaunistu kiöldy sluužbis da muis prihodoin tapahtumis, sit sil on ylen suuri merkičys kielen elvytyksen kannal, se on selvy dielo. Samal kerdua on hyvä mustua, gu ikivahnoin karjalazien nimilöin andamine lapsile on kebjimbii taboi alguu kielen da kul'tuurän elvytys.

Pertti Lampi



\* KARJALAN KIELEN SEURAN UUZU JULGAVO

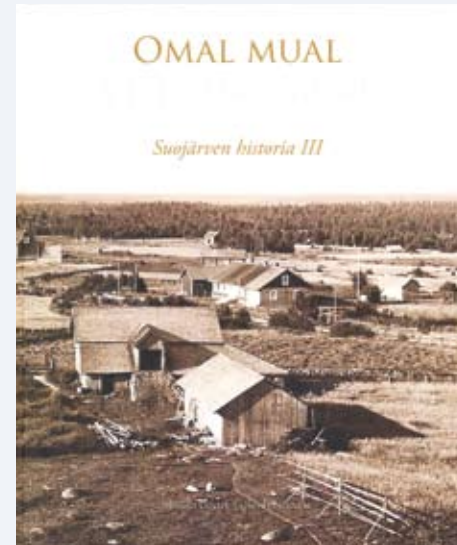
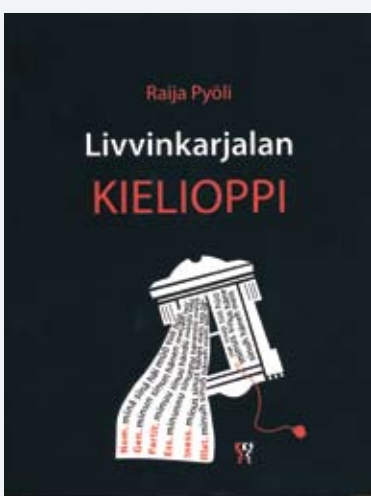
## Livvinkarjalan kielioppi – nykylivvin opas suomekse

Uvven Livvinkarjalan kieliopin on kirjutannuh FD Raija Pyöli. Hänen da FD L'udmila Markianovan vuvvennu 2008 ilmah piässyh SANAKIRJA SUOMI-KARJALA sai nygöi rinale suomekse kirjutetun tarbehellizen kieliopin.

LIVVINKARJALAN KIELIOPPI on anuksenkarjalan libo livvin peruskiekioppi, da sen pohjannu on L'udmila Markianovan v. 2002 jullattu, livvikse kirjutettu KARJALAN KIELIOPPI, kudai on luvettavis adresis: <http://opastajat.net/opastus/grammar>

Tevokses on kolme piäozua: iännehoppi, muodooppi da virkehoppi da lizäkse lyhyt sanaston yleiskuvavus.

Kielioppi sobii käytettäväkse kui kielikursiloil sego ičeopastundas. Kirju maksau 25 euroo, da sidä voi tilata Karjalan Kielen Seuran verkokaupan kauti [www.karjal.fi/verkkokauppa](http://www.karjal.fi/verkkokauppa) libo tel. 044 304 9293/Timo Munne da 0400 246 266/Pertti Lampi.



## Suojärves uuvet histourikniigat

Paavo Harakka



**SUOJÄRVES**, Viipurin läänin suurimmas pitäjäs, on ilmes-tynnyh lugiettavaksi uuvet histourikniigat III da IV –ozat piäkirjuttajanna professor **Ta-pio Hämyni**. Hänen sugujuu-ret on Suojärven Juakkolan kyläspäi. Enzimäzet kaksi historiehai suadih lugiettavaksi jo 1965 da 1966 skolaņeuvos Lauri Pelkozen johol.

**SUOJÄRVEN** Pitäjäseuran ku-standamis kņiigois on piälittsi 900 sivuo utta tieduo rajakar-jalazien asukkahien elännäs. Lizäksi löydy sadoi kuvie da erilazie taulukkoloi täyvendämäh tekstie. Kirjut-tajat ollah Jovenzuun da Piä-linnan yliopisson professoriloi da muida omien aloin parahie äzientundijoi Suomes.

**KOLMANNES** ozas kuvatah metsän da rajaseuvun merki-tystä suojärveläzen kulttuurän kehitykses. Hos elämiäni oli jygie konza Veñan da konza

Ruotšin alamazena, asukkahis eñin oza ei lähten toizien jyty miero. Pravoslaunoin viero, oma karjalan kieli da tavat pyzyi rahvahan keskes talvivoi-nah saite.

**NELLÄNNES** ozas sellitetäh kyzymystä, midä tapahtui suojärveläzel kulttuuräl uuzil eländäpaikoil Nyky-Suomes. Viego rahvas malttaa paissa omua karjalan kiöldä da kui säilyi oma viero ruottšilois keskes. Taz ozas selvittelöo professori Juri Shikalov miittumie vaigeuksie oli uuzil izännil Suojärvie asuttajes voin-jälgeh.

**NENE** kņiigat on hyvä suaha lu-vettavaksi omal paltšal. Suojär-ven Pitäjäseuran jäzenil hinda on sada jeuruo da muil sada-kolmekymmen jeuruo. Lizäksi peritäh postan kauttši tilates työnnändädengat. Třilunda-adressan löyväť hos internetas Pitäjäseuran kodisivuloil.



## MAARAKENNUSTA JA AUTOKAUPPAA



www.hartikainen.com

E. HARTIKAINEN OY

## Nevvottelut karjalan kielen stuatusan parandamizes ollah iestyty

Karjalan Kielen Seuran johto on jälgiuuloinnu pidänyh nevvotteluloi muan halličuksen ministroin, deputuattoin da virguniekoin ker kielen da kul'tuuran stuatusan zakonallizes lujittamizes da elvytystoimindah tarvittavan valdivonavun liziämizes. Sezo Karjalazien kodirandualovehes on nevvoteldu. Pakkaskuul piettih paginat piäministru **Jyrki Kataisen** ker. Kaikis nämis dielolois on piästy iellehpäi. Voi sanuo jo nygöi, gu mejän kielen da kul'tuuran stuatusu lujenou da elvytystoimindu suau liziä voimuvaroloi jongoi täl vuvvel. Vuvvennu 2013 da vuozinnu sen jälgeh mejän tilandeh muuttuu vie parembakse. Tämä on vaiku oigevuonmugahine dielo sikse ku toizien kodi-mualazien kielen stuatusu on ihan eri tazol. Niilöin stuatusu on hyvin turvattu, erähien kai konstitutsies. Muut suahah i monikymmenkerdazen, erähät kai yli sadakerdazen miärän valdivontugie heijän omah elvytystoimindah karjalazih verraten.

**SEURAN** aktiivine toimindu on suannuh kannatustu kaikis puolovehispäi. Kui erähän puolovehen parlamenturyhmän paginanvedäi tarkah tovesti: "Nygöi on aigu parandua karjalazien stuatusua." ■

## OPASTUS- DA KUL'TUURUMINISTERSTVAN RAHA-ABU LAPSIEIN DA NUORIEIN TOIMINDAH

**KARJALANKIELEN SEURA** sai juuri mennyt vuvven lopus ylimiärästy valtionabuu lapsien da nuorien toimindah Pohjas-Karjalas da piälinnualovehel.

**VARAT** käytetäh muga sanottuh kielipezätoimindah, kieli- da kul'tuurukerholoih, julgavoloih da tapahtumih kezäkuun 2012 loppuh menness. Niil voijah andua tugie sezo paikallizes aloitthespäi alguh pandavieh hankehih niškoi. Seura on valmis andamah muis varois avustustu i muil ku iel mainituil paikkakunnil todevutettavieh hankehih.

**AZIENTUNDIABUU** annetah kaikes huolimattah. Lizätieduo suau seuran sekretarispäi: Pertti Lampi, tel. 0400 246 266.

## ◆ Muamankielen vaihtamine ◆

**MENNYT VUON** kirjutimmo täs lehtes muamankielen vaihtamizes karjalan kielekse. Moni sen on jo todevuttanuh, a toivommo ku moni muugi vie innostus dieloh. Muamankielen vaihtamizen jälgehgi azieloinhoidokieli pyzyy ielleh endizenny.

**KARJALANKIELEN SEURU** on luadinuh rahvalistoregistrukeskuksenke sobimuksen. Sen mugah karjalazet voijah vaihtua rahvalistokirjanpidoh muamankielekse karjalan. Aijembah sih ei olluh mahtuo, hos muamankielilöin luvettelos on enämbi sadua muudu kiieldy. Tämän dielon voi muuttua magistruatas. Merkitäh koodu 98 da selgeikielinen merkičendy **karjala**.

**INTERNETAS** verkoankietal voi karjalan kielen ilmoittamizen luadie valliččemal vallikos ylimäzen, toizin sanojen "kirjoitettuna alla" -kohtan da kirjuttamal sen jälgeh alapuolele **karjala**.

Adressu on [www.suomi.fi](http://www.suomi.fi) da sen jälgeh > asioi verkossa > suositummat asiasanat > väestöntietojärjestelmä > äidinkieli- ja asiointikielitieto väestöntietojärjestelmään.

**KKS** kannattau karjalan vaihtamistu omakse muamankielekse. Muuttua voi nygöi sengi perustehel, gu kaččonou kielen ozakse omua identitietua. Karjalan kielen elvyttämizes on ylen tärgei se, ku karjal on rahvalistokirjanpivos Suomes paistujen kielen joukos. Auttakku omahizii da ystävii muamankielen vaihtandas magistruatas libo interneta kauti. **Midä suurempi on statistiiruituloin karjalankielizien miäry, sidä parembah suammo julgizii varoi mejän kielen elvytykseh da kehittämizeh!**

**Karielan šana** - on ainova lehti, kumbane viidiu Tverin mualla pien'rahavahan kielellä. Lehti šyndy šygyžyllä vuodena 1996. Šilloin Tverinkarielazin yhyksen predana oli **V. V. Jolkin**, sekretarina ruado **Z. I. Golovkina**. Leheštä ottuači **Antonina Zaiceva**, jogo kuuda luadi yhen nomeran. Šilloin lehti oli pikkarane, vain kakši polostua. Antonina rohkeišti zavodi uuvan ruavon. Hiän lapšuudešta šuat pagizi karielakši, vanhembuana rubei kirjuttamah runoloida. Kežällä 1997 A.A. Zaiceva lopetti lehen toimitannan. Šiidä šuat 14 vuotta lehen toimitajana on Tverin yliopiston opaštaja **Ljudmila Gromova**, kumbane on šyndyn Prudovan kyläššä.

**KAIKKIEDAH** viidi 130 Karielan šana-lehen nomerua. Vuuvešta 2001 lehti lieni khatta kerdua šuurembi. Šuurin lehen azie on že, što kirjutamma omalla kielellä, hivomma



## Karielan šana-lehellä täydy 15 vuotta

kieldä. I niin tverinkarielan kirjakieli lienöy parembi. Rahvaš kirjutetah lehteh i runoloida, i starinoida, šanellah eländäh näh, karielan istorijah i kul'turah näh. Lehteh äijän kirjutettih školan opaštajat, bibliotekan ruadajat, vanhem-

mat kylineläjät, Avtonomijan ruadajat. Kirjuttau lehteh i nygyne Avtonomijan preda **N.A. Turičev**. Hyvä mieli on že, što ruvettih kirjuttamah nuoret lugijat, kumbazet opaštuttih karielan kieldä Tverin i Petroskoin yliopistošša. Miän leheššä voiččou lugie karielankielizie runoloida i prozua.

**KARIELAN ŠANA** -lehtä vuotetah Tverinlinnašša i kylissä. Tunnetah miän lehtä i Šuomešša. Lehti auttau šäilyttiä omua kieldä. Tverinkarielazilla ylen tahottau andua oma kieli nuorilla pokonoilla. Toivommo, što lehti oliis' hengissä vielä kymmenie vuozie.

**Ljudmila Gromova**  
KARIELAN ŠANA-LEHEN PIÄTOIMITTAJA



### OMAN KOIN IKKUNAT

Lendäy lehti keldane,  
Pyöriy, pyöriy tuulella.  
Talvie vuottau peldone,  
Vuottau milma kyläne

Oman koin ikkunat  
Kuin muamon šilmät kačotah,  
Oman koin ikkunat  
Milma vielä muissetah.

Tulou kežän pruzniekka,  
Lähen kodih ajamah.  
Tulen kodih illalla,  
Mama vaštuau piurualla.

Oman koin ikkunat  
Miula šiämeh kačotah,  
Oman koin ikkunat  
Milma kodih vuotetah.

Miun armahane kyläne  
Meččäzissä kadonnuh.  
Kodi šeizou tyhjane,  
Mie olen šielä šyndynnyn.

Oman koin ikkunat  
Kuin muamon šilmät kačotah.  
Oman koin ikkunat  
Milma kodih kučutah.

★ LJUDMILA BARHATOVA

## ❖ MIELDYKIINNITTÄI DIPLOMRUADO ❖

Meijän seuran tutkimus-  
Mabulazennugi ruadanuh  
FK **Mikael Björk** tutki historien pro gradu -ruavos **Laa-  
tokka**-lehten karjalankielizii kirjutuksii 1920- ja 1930-vuozikymmenil (*Myö karjalaizet - Karelspråkiga inslag i tidningen Laatokka under 1920- och 1930-talen, Helsingfors 2011*).

**TOZISUOMELASMIELIZES** lehtes jullatut kirjutukset oldih omaluaduine ilmivö. Lehti ei

tunnustannuh karjalan kielen olemasolendua, vaiku käytti terminiä karjalan murreh. Kirjutuksien tiemat enemylle olidih patriottizii libo net kázatidih ihan argipäivällizii dieloloi. Erähis kirjutettih i Suomeh yhistettävän Päivännouzu-Karjalan kieliazielois da huaveildih i karjalan kielen käyttö ottamizes. Yhtelläh läs kai kirjutukset jullattih peittonimil libo nimerkin suojas kui nygyajan internet-paginois. Tämä kuvuau sen

aijan lehtiruavon käytändy, a se kerdou kieliaktivistoiingi varovazuvves. Karjalankielizii kirjutuksii annettih yhtelläh jullata kotirannanruavon nimes da karjalankielizen lugiikunnan miellyttämizekse. Mikael Björkin uvvenavaju diplomruado on luajittu yliopiston ruočinkielizel puolel (*Institutionen för filosofi, historia, kultur och konst*).

Pertti Lampi

# Jeuropan nevvoston rekomendatsiet kanzallizien vähembistölöin statukses Suomes

Jeuropan nevvoston ministrukomitiettu andoi 19.1.2012 sen uuzimat rekomendatsiet kanzallizien vähembistölöin statukses Suomes. Rekomendatsiet koskietahes Jeuropan nevvoston kanzallizien vähembistölöin suojeluu koskijan yhteisen ramkusobimuksen kanzallistu täytändöhpänuo. Vuvven 1995 yleline ramkusobimus tuli kui kanzoinvälizesti muga Suomen puoles voimah 1.2.1998. Jeuropan nevvoston mugah sobimustu sobivutetah sezo Suomen karjalankielizeh vähembistöh.



Hos rekomendatsielois täl kerdua keskityttih enne kaikkie saamelazien, čiganoin da ruočinkielizien dieloloih, on niilöis puututtu ylehel tazol i muijen kanzallizien vähembistölöin kui karjalazien tilandehen parandamizeh.

Meijän muadu kehoitetah välittömästi kehittämäh vähembistölöile tarkoitettuloi nevvottelurakendehii da –järjestelmii gu sezo pienembien vähembistöryhmien edustajil olis selgei viestindykanualu da toveline mahto vaikuttua päätöksenluajindah. Rekomendatsielois i kehoitetah Suomie pidämäh konsul'tatsiedu aktiivizesti vähembistölöin edustajien kel menos olevis syrjimättömytty koskijois hankehis da ottamah huomivoh heijän mielet. Ministrukomitietan mielesgi kanzallizien vähembistölöin mahtoloi ottua ozua kul'tuuruhankehile da –pluanoile annettavan tuven suunduamizeh pidäy kehittä. Komitietan mieles on tärkei dielo se, ku vähembistömediele, enne kaikkie ven'ankielizile da saaminkielizile joukkoviestimile pidäy andua liziä tugie ku rekomendatsie todevunnuo, se merkiččöy sidä, ku karjalankielizet lehtet voijah suaha valdivonabuu. ■

eldia

european language diversity for all

## ELDIA-TUTKIMUSPROJEKTU andau tazapuolistu tutkimustieduo karjalan kiele

Luekkua uuzimii da ylen mielidkiinnittäjii tutkimustuloksii karjalan kielen nygözes tilandehes. Tunnustukkuu enne kaikkie professoru **Anneli Sarhimaan** raportah *The Karelian Language in Fin-*

*land: An Overview of a Language in context, Working Papers in European Language Diversity 3.* Adressi: <http://phaidra.univie.ac.at/o:80726> (Karelian Language in Finland > objekt anzeigen).

Sezo **ELDIAN UUDISKIRJAZIS** on luvettavis aijankohtastu tieduo: <http://phaidra.univie.ac.at/o:76253> (> Eldia Newsletter > Eldia-uutiskirjeet (FI) > Eldia-uutiskirje 2/2011 (FI) > objekt anzeigen). ■



kuva:  
Wilhelm  
von Wright  
AHVEN

### \* Tazavallan presidentan valličendu 2012 \*



**TÄMÄN** lehten ilmestyjes uuzi presidentu on vaste vallittu. Mennyt vuvven parlamentuvalličendoin iel Oigevusministerstvan valličendusivuloil ([www.vaalit.fi](http://www.vaalit.fi)) enzi kerran jullattih valličenduohjavot sezo karjalan kielel. Tieduo presidentanvalličendas da iänenando-ohjehet ollah nygöigi verkos karjalakse, da net ollah oldu luvettavis adressas [www.vaalit.fi](http://www.vaalit.fi) (> Tieto presidentinvaaleista eri kielillä > karjala). Mollembat tekstat on karjalakse kiändänyh **Martti Penttonen**. ■

## Kondienpoigu on voimatoi

**K**ondienpoigu on voimatoi, händy äbäzöikkiä.

Rohtoloin kel hoijelkkua Mötti-pikkurukkuu.

Maido veres sundoine hyväks' olla voisgi

Nižuzuuhari valgeigi toinah avun toisgi.

**P**ostelikse parahin matto levitelläh,

Kattehekse toinegi kiäritelläh helläh.

Pajo čoma uinottau pienen kondienpojjan,

lčegi myö uinuommo mugai hänen viereh.

**V**ahtikoiru vardoiččou yhtyperä händy,

Ainos huondesor'assah, häi ei hylgiä meidy.

Uni paras rohto on, muatah hyvä mieles,

Mötti-kulu terveh on kuni tulou huondes.



(Kiännös da kuva: Ritva Lampivuo)

► **PAJATA LAPSELE** da lapsenke karjalakse lapsienpajoloi. Tämän *Kondienpoigu on voimatoi* (Karhunpoika sairastaa) -pajon lizäksä riputammo muidugi tuttavii pajoloi Karjal Žurnualu verkolehten Kielibazarih: [www.karjal.fi](http://www.karjal.fi) > verkolehti > Kielibazari > lapsile > pajot.



### KUNNE SOVITAH LAPSET

Muamo oli lasta suamas sairaalas. Tuatto lähti n'ellä-vuodizen prihattuzen ker kattšomaa. Siel lasin läbi katšotaa kui huonehes on rivi sängyzie da joka sängys lapsi. Prihattsu silmät kiiralleh kattšoo da prattškahtaa itkuu.

- Mibo siul nygöi rodii? kysyy tuatto.

- Kunne myö nene kai panemmo?

### LIÄGÄRIS KÄYVES

Erähän kerran, kui akkan' män' liägärii. No rubei liägäri valittamaa, kui piädä kivistää, vattšua balberoittaa, sivuloi jolostaa, läylemä on, jalgoi katkua, yölöis en voi muata...

Lääkäri jo kyllästyi ja sanoo: "Antakaa jo minullekin puheenvuoro." Akkan' tähä: "Ole vai vaikkan'i, siulhai on vaiiolovelvollisuus."

No, lääkäri viimei ottaa reseptin ja sanoo: "Minäpä kirjutan teille unilääkettä kahden kuukauden annoksen."

Akkan' hyppiä pystyy: "Uruago sie olet. Enhäi mie kaheksi kuuda muate jouvva!"

### SAMANMOISET

Musikkan' tuli pardurii, kudamal on ylen tzoma tukka. l'tzel ei ollut kuin eräs haiven n'issas. Sanoo parduril:

- Voisitko sie luadie miules samanmoisen tukan kun itzelles on, annan siul kymmenen tuhatta markkua jengua.

Parduri otti konehen da ajoi itzel piän pal'l'ahaksi, jätti vai tagaravoo erähän tupsun tukkua. - Mollettiloil oldii samanmoiset tukat.

### EI VUOTTAN (ei ollut vatžanker)

Lihava mušikka seisoi päivä-koin kohas – maha kikottaa, kui vatžanker olijal. Lapsie tullaa pois ottamaa, piha tyhjenöö. Musikka vai seisoo katžahteloo tzuassuloi. Päiväkoin hoidaja arveli dai musikan lapsi on heil hoijos. Hoidaja tuloo kysymää:

"Odotatteko te lasta?"

- En, mie olen ainos ollut tämän nägön'i, sanoo musikka da täpähyttää mahua.

- Vuotan akkua, häi lubai täskohas kyydii ottua.

### • Saara Tuovinen, SAARAN KUASKUT DA STARINAT

Suojärveläzen Saara Tuovizen Leppäniemen da Kaijasjärven murdehel kirjuttamii šuutkii da starinoi on jullannuh Lieksan Suojärveläiset ry.